

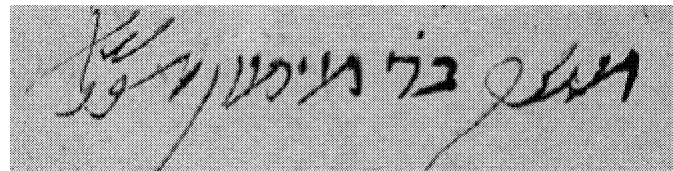
מקורות התורה

47 - הראשונים - הרמב"ם

מכללת מבשרת ירושלים

ממשיך עד משיח לא קם כמשיח

Original Signature of the Rambam

"Maimonides is the most influential Jewish thinker of the Middle Ages, and quite possibly of all time" (Time Magazine, December 23 1985)

1. Biography

- 1135 March 30; 14 Nissan - 1.00 pm: Born Cordoba, Spain - "the Bride of Andalusia" - home to 150,000 Jews and cultural capital of Southern Spain and the Golden Age of Jewish Spain
Son of Rabbi Maimon, dayan in Cordoba. Some claim that the family was descended from David Hamelech. Nothing is known of Rambam's mother. It is thought that she died in childbirth
Rambam had 1 brother, David and 3 sisters, including one called Miriam
- 1141 Brought as a boy of 6 to the deathbed of the Rav Yosef ibn Migash for a beracha. Rambam attributed his later success to this beracha
- 1140-50 Educated in the Spanish Sefardi model - Torah, mathematics, astronomy, philosophy
- 1150 Almohad conquest of Cordoba - the Jews were faced with a choice of conversion or death - most fled. Maimon family flee to the South of Andalusia
- 1151 Almohads conquer all of Southern Spain including Andalusia and the Maimon family flees to Christian Spain in the North suffering anti-Jewish persecution by the Christians there
- 1158 The Rambam begins work on the **Perush HaMishnah**
- 1160 The Maimon family leaves Spain for Fez, Morocco. Although also under Almohad rule, most Jews there practiced Jewish lives in private whilst being public Moslems - even the Rav and Rosh Yeshiva of Fez was a public Moslem! The Maimon family however were not forced to convert publicly.
- 1163 Under increasing Almohad persecution in Morocco, a great Talmudic authority rules that Jews must rather suffer martyrdom than profess Islam publicly. Many despaired and stopped keeping Torah privately since they felt like hypocrites. Others prepared to die. Rambam stepped in and wrote **Iggeret Hashmad**. Highly critical of the other rabbi's view, the Rambam ruled that the Jews should try to flee Morocco but could publicly pretend to convert to Islam whilst remaining Jews in private. The Iggeret caused him severe problems remaining in Fez.
- 1165 Rambam escapes Fez bound for Eretz Yisrael. Surviving terrible storms, Rambam landed in Acco on 3 Sivan, which he vowed to keep as a personal 'Purim' of rejoicing, feasting and tzedaka. Rambam visited Chevron and Yerushalayim and write that he entered the 'Bayit Hagadol Vehakadosh' on 5 Cheshvan - see sources 1 and 2 below. There is some debate as to whether he actually went up onto Har Habayit or not. (He clearly rules in halacha that Har Habayit retains its kedusha today but there are some areas which it may be permitted to enter)
- 1165 Rambam left Acco for Egypt and moved to Alexandria. Egypt was then a community divided between the Karaites and Rabbinic Jews. Rambam becomes a very prominent critic of the Karaites
- 1167 Due to hostility and pressure from rich Karaite community members, Rambam leaves and resettles in Fustat, near Cairo
- 1168 Rambam completes the **Perush Hamishna**
- 1167-69 His wife, two sons and father all die
- 1170 Rambam begins work on his **Sefer HaMitzvot** and writes the **Iggeret Teiman**
- 1171 Saladin overthrows the Moslem Fatimid dynasty in Egypt
As part of the Saladin wars, many thousands of Jewish captives needed redeeming. Rambam spearheaded this effort and was later appointed by Saladin's government as the Leader - Nagid - of the Jews of Egypt
- c.1173 Rav Shmuel Bar Ali in Babylon seeks to abolish the position of the Exilarch in Bavel and re-establish the role of the Geonim. Rambam is at the forefront of the opposition to this move and insisted that the Torah world was no longer bound the authority of the Babylonian Geonim. This made him enemies - see later on the Great Maimonidean Controversy
- 1176 Rambam pronounces a public takana in Fustat against the Karaites and in particular that women were not allowed to follow the Karaite customs for Taharat haMishpacha or risk divorce and loss of their ketuba
- 1176 His brother, David, is lost at sea in a shipwreck - dealing an intense personal and financial blow to the Rambam. The Rambam takes to his bed for a year, sick and deeply depressed at his loss - see source 3
Rambam then requalified as a doctor and works to support his family and that of his brother

- 1181 Rambam completes work on the **Mishneh Torah**. He also remarries in that year. His second wife is from a highly regarded Egyptian family
- 1185 Birth of his son - Avraham. He also had a daughter who died in infancy.
- 1190 Became the personal physician to al-Afdahl, son of Saladin and Grand Vizier of Egypt. This released the financial pressures and gave Rambam great influence in Saladin's court
- 1190 Completes work on **Moreh Nevuchim**
- 1193 Saladin dies and leaves a bitter war of succession. Rambam backs al-Afdhal, eldest son of Saladin, who eventually wins
- 1194 Rambam begins to weaken physically - his daily schedule was gruelling - see source 4 below
- 1198 Al Afdahl rules Egypt and appoints Rambam as Chief Court Physician
- 1200 Rambam was mainly bedridden
- 1201 Visited and consulted by famous Babylonian physician Abd Al Latif
- 1201-03 Egypt struck by famine, plague and earthquakes
- 1204 (December 13; Tevet 20) Rambam dies in Fostat and is brought for burial to Teveriah. 3 days of mourning were proclaimed in Fostat by Jews and Moslems who revered the Rambam as *Abu 'Imran Musa ben Maimun ibn 'Abd Allah*. A fast was proclaimed in Yerushalayim and the Tochacha was read in shul together with the Navi relating the capture of the Aron Kodesh by the Pelishtim
- He was survived by one son - Rav Avraham - who became the author of the great ethical work **Hamaspik L'Ovedei Hashem** and was a staunch defender of his father during later controversies
- 1237 Rambam's son, Rav Avraham dies aged 51. Rambam's family remain the Naggidim of the Jews of Egypt for 5 generations. None of the Rambam's descendents are known past 1400

1. ויום השלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשון שנת כ"ו ליצירה יצאנו מעכו לירושלים תחת סכנה ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו ביום חמשה ימים לירח מרחשון

ספר חרדים מצות תשובה פג

2. On Sunday evening, 4 Iyar, I went to sea; On the Sabbath, 10 Iyar in the year 4925, a heavy gale arose, the sea was turbulent and we were in danger of drowning. I vowed to observe these two days as strict fast days for myself, my family and all my household and to order my descendents to keep the fasts also in future generations and to give charity in accordance with their means. I further vowed to observe 10 Iyar in complete seclusion and to devote the day to prayer and study. On that day G-d alone was with me on the sea, so upon the anniversary of this day I wish to be alone with G-d and not in the company of man, unless I am compelled to.
- On Sunday evening, 3 Sivan, I landed safely in Acco and thus escaped persecution. The day on which we set foot in the Land of Israel I vowed to observe as a day of festivity and joy accompanied by the distribution of gifts to the poor, I as well as my offspring in future generations.
- Tuesday 4 Marcheshvan in the year 4926 we arrived in Jerusalem from Acco after a dangerous journey. I entered the site of the great and holy Temple and prayed there on Thursday 6 Marcheshvan

from Sefer Haredim by RE. Eleazer Askari of Safed (pub 1588)

3. In Egypt I met with great and severe misfortunes. Illness and material losses came upon me. In addition, various informers plotted against my life. But the most terrible blow which befell me, a blow which caused me more grief than anything that I have experienced in my life was the death of the most perfect and righteous man, who was drowned while traveling in the Indian Ocean.

For nearly a year after I received the sad news I lay ill on my bed struggling with fever and despair. Eight years have since passed and I still mourn, for there is no consolation. What can console me? He grew up on my knees; he was my brother my pupil. He was engaged in business and earned money so that I might stay at home and continue my studies. He was learned in the Talmud and in the Bible and an accomplished grammarian. My one joy was to see him. Now my joy has been changed into darkness; he has gone to his eternal home and has left me prostrated in a strange land.

Whenever I come across his handwriting or one of his books, my heart grows faint within me and my grief awakens. In short, "I will go down into the grave mourning my son" Were not the study of Torah my delight, and did not the study of wisdom divert me from my grief, I should have succumbed in my affliction

from letter to R. Yefet Elijah, dayan of Acco

4. I live in Fustat and the Sultan resides in Cairo; these two places are two Shabbat limits distance from each other. My duties to the Sultan are very heavy. I am obliged to visit him every day early in the morning and when he or any of his children or concubines are indisposed I cannot leave Cairo but must stay most of the day in the palace. It also frequently happens that one or two of the officers fall sick and I must attend to their healing. Hence, as a rule, every day, early in the morning, I go to Cairo and even if nothing unusual happens there, I do not return to Fustat until the afternoon.

Then I am famished but I find the antechambers filled with people, both Jews and Gentiles, nobles and common people, Judges and policemen, friends and enemies - a mixed multitude who await the time of my return.

I dismount from my animal, wash my hands, go to my patients and entreat them to bear with me while I partake of some light refreshment - the only meal that I eat in 24 hours. Then I go to attend to my patients and write prescriptions and directions for their ailments. Patients go in and out until nightfall, and sometimes, even as the Torah is my faith, until two hours and more into the night. I converse with them and prescribe for them even while lying down from sheer fatigue. When night falls I am so exhausted that I can hardly speak.

In consequence of this, no Jew can converse with me or befriend me [on communal or religious matters] except on Shabbat. On that day, the whole congregation, or at least the majority, comes to me after the morning service, when I instruct them as to their proceedings during the whole week. We study together a little until noon, when they depart. Some of them return and read with me after Mincha until Maariv. In this manner, I spend the days. I have related to you only apart of what you would see if you visit me

from letter to R. Shmuel ibn Tibbon

The Rambam's grave in Tiveria

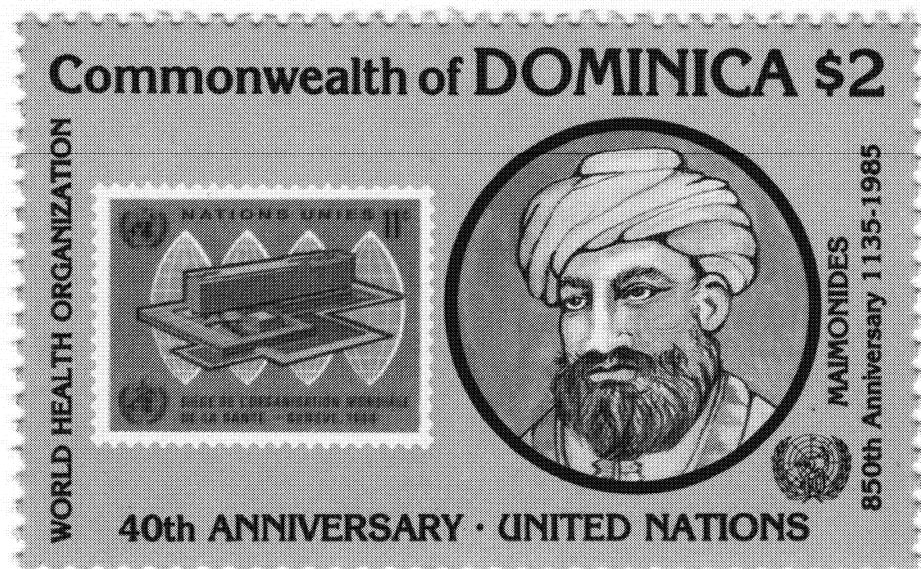
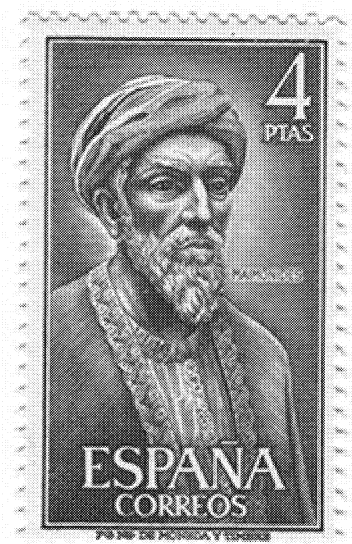
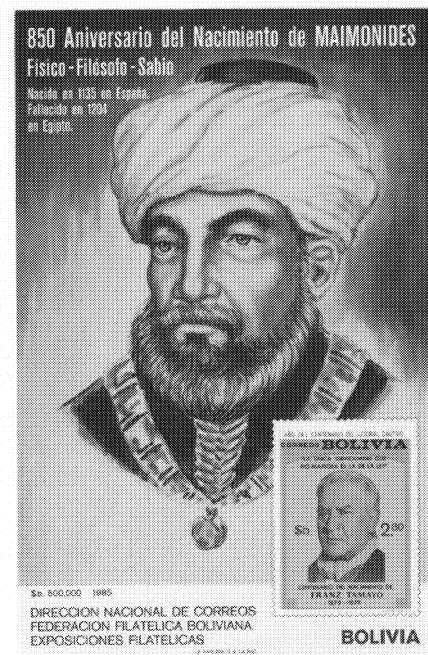
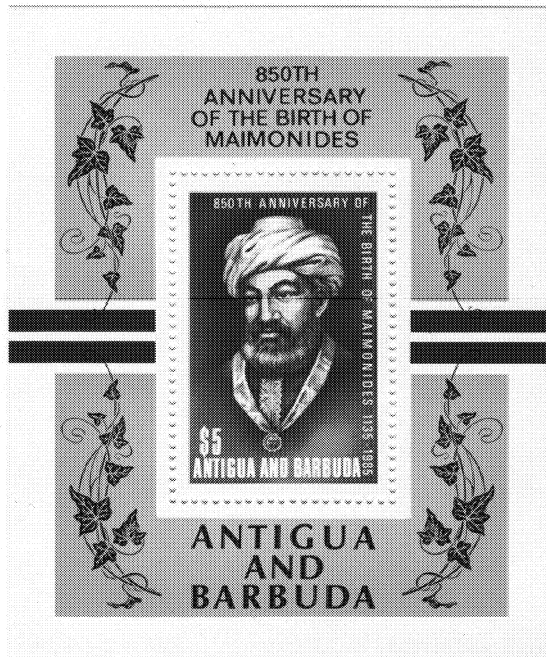

Statue of the Rambam in Cordova

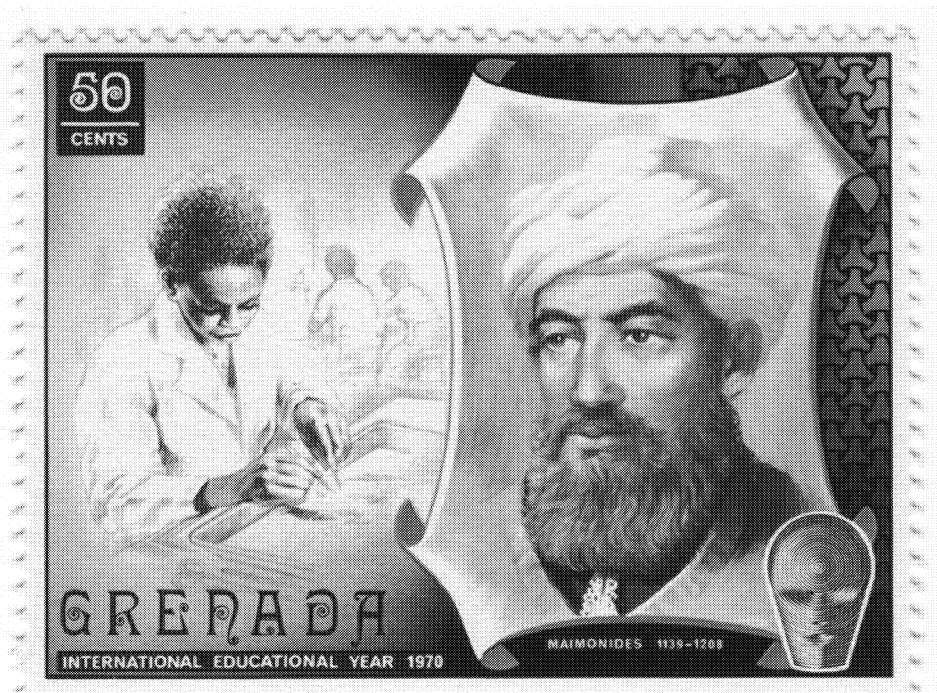
2. Torah Works of the Rambam

- before 1155 **Biur Milot Hahegayon** - a short treatise on philosophical ideas
Ma'amar Haibur - an essay on mathematics and the astronomy of the Jewish calendar
- 1163 **Iggeret Hashmad** - to the Jews of Morocco telling them that they did not need to die rather ... than publicly convert to Islam
- 1168 **Sefer Ha'Orah** (known as Peirush HaMishna LeHaRambam) - a line by line perush on the whole Mishna. Written in Arabic - clear, lucid and organized and intended to make the Mishna accessible to the Jewish masses. Its goals according to the Rambam were:
(i) an accurate classification of the [Mishna] and an explanation of the meaning of its words
(ii) its final decisions
(iii) a guide for the beginner as to the proper methods in analyzing the Mishna's statements
(iv) For non-beginners, an aid to retaining clearly and permanently what was already learned
 Translated into Hebrew by R. Shmuel ibn Tibbon during the Rambam's life and later in the 20C by Rav Yosef Kappach
 It includes 3 famous introductions:-
Hakdama LeMishna: his introduction to the whole sefer - dealing with the origins and development of the different aspects of Torah Shebe'al Peh
Hakdama Le Perek Chelek: his introduction to the 10th Perek of Sanhedrin - dealing with Olam Habah and the 13 Principles of Faith
Hakdama Lemesechet Avot - Shemonah Perakim - on Ethics, Spirituality and the Soul
- 1170 **Sefer Hamitzvot:** a brief outline of the content of the 613 mitzvot
- 1170-80 **Yad Hachazaka (Mishneh Torah):** total halachic work encompassing ALL of Torah Shebe'al Peh, reformatting it and reorganizing it into 14 (ט"ד) new books. Written in beautiful Hebrew.
- 1190 **Moreh Nevuchim:** on creation, history, faith, prophecy, reasons and explanations for the mitzvot, philosophy, logic, rationalism. Heavily based on Aristotelian logic, philosophy, cosmology and natural physics. Written in Arabic and then translated by Ibn Tibbon into Hebrew and then into Latin and many other languages
- PLUS **500 Teshuvot**
Iggrot (letters) - **(i) Hashmad; (ii) Teiman; (iii) to the Rabbis of Marseilles** (on astrology);
Ma'amarot (essays) **(i) Hayichud; (ii) Techiat Hametim**
Digest of the Talmud Yerushalmi - only extracts have been found
Commentary on many mesechtot of the Talmud Bavli - only Rosh Hashana is extant
Medical Works including: (i) Extracts from Galen (Pirke Moshe) (including 25 chapters bringing 1500 medical decisions of Galen (2nd Century Roman physician) , Commentary on the Aphorisms of Hypocrates, Explanation of Drug Names, The Regimen of Health, Treatise on Poisons and Antidotes, Treatise on Asthma, Treatise on Hemorrhoids, Treatise on Cohabitation, Treatise on Hygiene, Treatise on Fits. Many of these were translated into Latin and became standard medical texts into the 20th Century
- PLUS various works on jurisprudence, logic, philosophy, anatomy, pharmacology, pathology and dermatology

World Stamps featuring the Rambam¹

1. Reproduced from the Leiman Library - see <http://www.leimanlibrary.com/index.html>

מפתח למשנה תורה

הוא ספר הירד החזקה להרמב"ם
למצוא בנקל חפץ דבר ביד ספרו
המפתח כולל

(א) שמות כל יד ספרו ומספרו של כל
ספר.

(ב) שמות ההלכות

(ג) מפתח ההלכות ע"י א-ב ובצידן מספר
אשר למצוא תמצא הבה למצוא מספר
סידורו אשר נרשם על יד כל ההלכות.

מפתח למצוא אלף בית
תורת המנהג
לספר
משנה תורה
הירד
החזקה
להרמב"ם
(נשיא)

הלכות לפי סדרן	הלכות לפי א-ב
1 יסודי תורה	44 בית המטבח
2 דעות	45 כדור
3 תלמוד תורה	46 כל
4 עבודת סופרים	47 יסודי ספר
5 תשובה	48 יסודי
6 קריאת שמע	49 יסודי מנהג
7 תפלה וזמנה כהנים	50 דעת המקור
8 תפילין ומזוזה וס"ת	51 דעת המורה
9 ציצית	52 עבודת
10 שבת	53 יסודי
11 מילה	54 דעת סופרים
12 שבת	55 מילה המורה
13 עירובין	56 יסודי
14 שבת עשור	57 יסודי
15 שבת יום טוב	58 יסודי
16 חפץ ומצא	59 יסודי
17 שופר סוכה ולולב	60 יסודי
18 שקלים	61 יסודי
19 קדוש הקדוש	62 יסודי
20 העדוה	63 יסודי
21 בגדלה וחטאת	64 יסודי
22 אישות	65 יסודי
23 גירושין	66 יסודי
24 יום חולצה	67 יסודי
25 גט	68 יסודי
26 סוטה	69 יסודי
27 איסורי ביאה	70 יסודי
28 מאכלות אסורות	71 יסודי
29 שחיטה	72 יסודי
30 שבתות	73 יסודי
31 נדרים	74 יסודי
32 נדרות	75 יסודי
33 ערובין והרמקן	76 יסודי
34 כלאים	77 יסודי
35 מנהג צניע	78 יסודי
36 חזנות	79 יסודי
37 מעשר	80 יסודי
38 מעשר שני וטעם רבעי	81 יסודי
39 ברכות	82 יסודי
40 שמיטה וזמל	83 יסודי
41 בית הבחירה	84 יסודי
42 כלל המקדש האמיתי	85 יסודי
43 בית המקדש	86 יסודי
44 איסורי זבחה	87 יסודי
45 מטה הקרבת	88 יסודי
46 תמיד ומספר	89 יסודי
47 סמלי המקדש	90 יסודי
48 עבודת יום הכיפורים	91 יסודי
49 מילה	92 יסודי
50 קרבן פסח	93 יסודי
51 חגיגה	94 יסודי
52 חטאת	95 יסודי
53 שגגות	96 יסודי
54 מתוסמי כהן	97 יסודי
55 העדוה	98 יסודי
56 סוגמא מת	99 יסודי
57 מיה אדומה	100 יסודי
58 סוגמא צרעה	101 יסודי
59 סמכא משכב ומנוח	102 יסודי
60 שאר אבות הסוגמא	103 יסודי
61 סוגמא אוכלין	104 יסודי
62 כלים	105 יסודי
63 סמכות	106 יסודי
64 סקי סמך	107 יסודי
65 גוייה	108 יסודי
66 מילה ואכילה	109 יסודי
67 דבר ומוקד	110 יסודי
68 דעה וסמך נפש	111 יסודי
69 סמך	112 יסודי
70 זמנה ומנהג	113 יסודי
71 שבת	114 יסודי
72 שלוחן השבת	115 יסודי
73 ערבים	116 יסודי
74 שבתות	117 יסודי
75 סמך ומקדש	118 יסודי
76 מלח ולוח	119 יסודי
77 טען וטען	120 יסודי
78 הלכות	121 יסודי
79 סמך	122 יסודי
80 דעות	123 יסודי
81 מסרים	124 יסודי
82 אבל	125 יסודי
83 סמך וסמך	126 יסודי

מפתח למשנה תורה להרמב"ם

ההלכות לפי סדר הספרים

ספר המצוות מדע	ספר א	מעשר שני וטעם רבעי	מט ע"א
יטורי התורה	א ע"א	בכורים	ס ע"א
דעות	יב ע"א	שמיטה ויובל	פ ע"א
הלכות תורה	יח ע"א	עבודת	א ע"א
עבודת כוכבים	כח ע"א	בית הבחירה	י ע"א
תשובה	נא ע"א	כלי המקדש	ל ע"א
אהבה		איסורי מצוה	ב ע"א
קריאת שמע	ב ע"א	מעשה הקרבת	ל ע"א
הפלה	יא ע"א	המדין והמקדש	ב ע"א
נשיאת כפים	לא ע"א	פסולי המוקדשין	ל ע"א
תפילין	לו ע"א	עבודת יום הכפורים	ס ע"א
מוחה	מ ע"א	מעלה	עא ע"א
ספר תורה	מב ע"א	קריבנות	עח ע"א
ציצית	מז ע"א	קרבן פסח	פס ע"א
ברכות	נא ע"א	חגיגה	עב ע"א
מילה	עא ע"א	בכורות	קא ע"א
הפלות כל השנה	עח ע"א	שגות	קכ ע"א
זמנים		מחוסרי כפרה	קכד ע"א
שבת	ג ע"א	המורה	ב ע"א
עירובין	סח ע"א	שקלה	ב ע"א
שבת עשור	פא ע"א	סומא מת	כח ע"א
יום טוב	פז ע"א	פרה אדומה	ל ע"א
חמץ ומצה	קח ע"א	סומא צרעה	נא ע"א
שופר	קכח ע"א	מטמא משכב ומשכ	ס ע"א
סוכה	קלד ע"א	שאר אבות הטומאות	עח ע"א
לולב	קמא ע"א	טומא אוכלין	פז ע"א
שקלים	קכח ע"א	כלים	קז ע"א
קדוש החדש	קכח ע"א	מקואות	א ע"א
תענית	קכח ע"א	נזיקין	יח ע"א
מגילה	קכח ע"א	גובה	כז ע"א
חובת	קכח ע"א	גולה ואברה	מט ע"א
נשים		חובל ופוק	וט ע"א
אישות	א ע"א	רצח ושפיטת נפש	א ע"א
גירושין	עז ע"א	קנין	א ע"א
יבום וחליצה	א ע"א	מכירה	מב ע"א
גט	טז ע"א	זכיה ומתנה	ב ע"א
סוטה	כא ע"א	שכנים	יט ע"א
איסורי ביאה	א ע"א	שליחין ושוחטין	לא ע"א
מאכלות אסורות	א ע"א	עבדים	ב ע"א
שחיטה	נט ע"א	משפטים	ב ע"א
הפלאה		שכירות	נב ע"א
שביעית	א ע"א	שאלה ופקדון	ע ע"א
נדרים	כה ע"א	מלוא ולוה	פ ע"א
נויות	נח ע"א	טען וטען	ב ע"א
ערכין ודמינן	פה ע"א	נחלות	כה ע"א
זרעים		שופטים	א ע"א
כלאים	קי ע"א	סנהדרין	א ע"א
מוטות עניים	קכח ע"א	עדות	לא ע"א
תרומות	ב ע"א	ממרים	נו ע"א
מעשר	ל ע"א	אכל	סח ע"א
		מלכים	פח ע"א

מפתח למשנה תורה להרמב"ם

ההלכות לפי סדר ספרי אלפבתי

ספר המצוות	ספר א	מנוחות עניים	זרעים
אבות הטומאות, ראה: שאר אבות הטומאות	שופטים	נדרים	הפלאה
אכל	קדושה	נויות	הפלאה
איסורי ביאה	עבודה	נזיקין	א ע"א
איסורי מצוה	נשים	נחלות	משפטים
אישות	א ע"א	נשיאת כפים	נשים
בית המקדש	עבודה	סוטה	אהבה
בית הבחירה	עבודה	סוכה	נשים
בכורות	קרבנות	סנהדרין	זמנים
בכורים	זרעים	ספר תורה	שופטים
ברכות	אהבה	עבדים	אהבה
גולה ואברה	נזיקין	עבודת יום הכפורים	קין
חגיגה	נשים	עבודת כוכבים	עבודה
חובל ומזיק	נזיקין	עדות	מדע
חמץ ומצה	מדע	עירובין	שופטים
טען וטען	קין	עירובין	זמנים
טומא אוכלין	קרבנות	ערכין ודמינן	הפלאה
טומא מת	פס ע"א	פסולי המוקדשין	עבודה
טומא צרעה	קח ע"א	פרה אדומה	סוטה
שאלה ופקדון	קכח ע"א	קדוש החדש	אהבה
יבום וחליצה	א ע"א	קרבנות	זמנים
יום טוב	פז ע"א	קריבנות	קרבנות
יטורי התורה	א ע"א	קריאת שמע	אהבה
כלאים	יח ע"א	רצח ושפיטת נפש	נזיקין
כלי המקדש	עבודה	שאלה ופקדון	משפטים
לולב	י ע"א	שאר אבות הטומאות	סוטה
מאכלות אסורות	זמנים	שביעית עשור	הפלאה
מגילה	קדושה	שבת	זמנים
מוחה	א ע"א	שבת	זמנים
מחוסרי כפרה	קרבנות	שבת	קרבנות
מטמא משכב ומשכ	קכח ע"א	שבת	קרבנות
מילה	א ע"א	שבת	קרבנות
מכירה	קין	שבת	קרבנות
מלוא ולוה	משפטים	שבת	קרבנות
מלכים	שופטים	שבת	קרבנות
ממרים	שופטים	שבת	קרבנות
מעלה	עבודה	שבת	קרבנות
מעשה הקרבת	עבודה	שבת	קרבנות
מעשר	זרעים	שבת	קרבנות
מעשר שני וטעם רבעי	זרעים	שבת	קרבנות
מקואות	טוהרה	שבת	קרבנות
	קז ע"א	שבת	קרבנות

כתב הראב"ד ז"ל
דבר זה מסיו שהר
בסוף שמעתי דת'
אחרונה מנין ששם
אם תחת החרב

יז

מגיד משנה

משנה תורה להרמב"ם

בספ משנה

רבינו וידאל די טולוסא ז"ל, נולד בקטלונ' והי' מחכמי ספרד ומנירו של הר"ן ז"ל, וחיבר פי' מגיד משנה על הרמב"ם, שזין בו מקורות וכן ישב כמה השגות הרמב"ם וכתב הדג' שהיא שומן עליו, כי הוא אדם גדול ונקי וכו' ודקדק בהם ככל האורך, ופטר לעולמו בשנת ה' אלפים ק"ל:

פי' הרמב"ם

הנה הג' המקור רבינו דוד ו' ומרה ז"ל מלמד ח' ומשור' חיבר עוד פי' יקר תפארת על כל המקומות שהיה המ"מ מלפני חכה לגילוי אל' וכן נמנהג לו ר"י במלחם ופי' בשינה טובה ק"ד בנ"י של"ד ומנ"כ נפאם:

מדין רבינו יוסף קאלו ז"ל בעל הבית יוסף והש"ע, חיבר עוד ביאור יקר ע"ד הלכה על היד המוקה להרמב"ם אשר קרא ל' בספ משנה לפי שנו כוסף הנכספים להפך דברי הרמב"ם ז"ל ואף שכבר קדם המגיד משנה נחזקו אולם לא הגיע לידיו רק ששה ספ' בלגד וע"כ החליט לזלזל אחריו בדרך משלמים ולג' בקיצור מקורות ההלכה וימחקי ההכרעה בין הדעות השונות. בסוף ימיו שלחו לו ורענ' להדפי' בהשכלות הרמ"ם מפאנו אך טרם ששלמו ח"ת ענה למרום והי' מנוחמו:

רבינו משה בר מיימון נולד בעיר קורדובה אשר בספרד בש"ק ערב פסח שנת ד"א תתצ"ה והי' חוטר מגזע רבינו הקדוש שהי' מזרע דהע"ה, ולמד אצל מר אביו וגם אצל רבינו יוסף אבן מינש, מתלמידי הר"ף ובעודו צעיר לימים הי' רבו משכחו ואמר כי אדם גדול יהי' ולאורו ילכו כל בני' ממורה שמש עד מבואו, בן י"ג שנה כבר התחיל לכתוב פי' על שלשה סדרי גמרא, ואף שכבר עשו חכמי צרפת ואשכנז פירושים על הש"ס כמו רבינו גרשום מאה"ג ואהרן רש"י ז"ל, אך שתורתם לא הגיעו לארצות ספרד וראה שישתכח התלמוד בלי ביאורים, והוא הי' הראשון אשר שם לבו לתלמוד ירושלמי וכתב הלכותיו בקיצור כמו שעשה רב אלפס על תלמוד בבלי, ואז התחיל לעשות פירוש שלו על המשניות, בימים ההם החלו מלחמות קנאי הדתות, והדבקים בדתם, היהודים, והנוצרים, הרגו לפי חרב רח"ל, והלכו בגולה הוא וביתו, וילכו לפאס ושם למד אצל רבינו יהודה הכהן אשר נהרג עקד"ש הי"ד, ושם כתב האגרת השמיר להחזיק האנוסים ולקרב לבם לשמיו, וכאשר נודע הדבר לשרי המלוכה ברח משם, ואחר זמן נסע לא"י וגם שם לא מצא מנוח ואהיו רבינו דוד נסע למצרים ועסק במסחר והי' מפרנס אותו עם כל צרכיו והרמב"ם הלך וגדל מאד בתורה ובחכמה ונהרו אליו תלמידים רבים, ור' יוסף ב"ר יהודה אבן עקינ' הי' חביב ביותר אצלו ובעבורו חיבר ספר מורה נבוכים (נגד רוח זמן הפילוסאפי') והוא בעצמו עשה פי' עשה"ש, והי' בחגיג' אליו השמוע כי אחיו ר' דוד נסע על הים ונשבר האני' ונמבע ל"ע הוא וכל חנו במצולות ים, התאבל מאד ולא יכול להתנחם יען כי גדל על ברכיו ועוד כי הי' גם תלמידו ועכשיו נשאר בלי מזון ומחיי, והי' נתן חנו בעיני המלך מצרים ויקחהו לו לרופא, ואז נעשה נכבד גדול ודרש טוב לעמו ובמל מהם גיירות קשות, והוא האיר עיני כולם בתורתו וכן שבעה ושלשים שנה החל לחבר ספר הגדול משנה תורה אשר קרא לו היד החזקה ע"ש י"ד הלכיו על כל ההלכות והחקים אשר בפלפול התלמוד בסדר נפלאה בדרך קצרה, והוא בעצמו לא נתכוין אלא לכתוב אלו הדברים למי שהוא כבר בקי בחדרי הגמ' בכדי להוציא ממנו הוראותיו בנקל, ויוסופר כי עשר שנים הי' יושב בחדרו ולא יצא מפתחו עד שסיימו, וכלילה שהשלימה בא לו במראה רבינו מיימון אביו ואדם א' עמו ואמר לו אביו הנה לך זה משה רבינו, ונבהל, א"ל באתי לראות מה שעשית וכשראה אמר יישר כחך, עוד בעת ההוא הרמב"ם

השגת הרמב"ם

בראות הרמב"ם ד' את הספר משנה תורה הודה להרמב"ם כי מלאכה גדולה ונכבדה עשה בלפניו כל ההלכות הרבות ממלמוד ככל ירושלמי ומספאם, אך רחש לבו והשיג עליו ככל חוקף למען ידעו התלמידים שלא יסבדו ל' לנשות מדנריה, כי אין ללכת אחר כל מורה ועוד טעם הי' מפני שקרא ספרו משנה תורה, שאמר מורה שכתב ספר הרמב"ם הוא משנה תורה, ויטו לא יחקרו וירשו אחר המקור ועוד כוונה א' הי' לו שמה יגררו אחריו בנ' המורה אשר לא חיבר רק לדורו בלגד, וע"כ כרזו חכמתו הרלה לעיני כל, את הטעויות הרבות אשר עשה המאור הג' בספרו, ואמרין שנתקום שלא השיגו, סניחל ל' כוונתו, ולא עוד אלא נתקום שהשיג בעיקר הדן אינו מוכרח להשיגו ככל דין הנמשך ממנו. (ועי' לעיל בהשגות שלו על פי' הר"ף לקי' מולדמוי):

הפילוסאפי') והוא בעצמו עשה פי' עשה"ש, והי' בחגיג' אליו השמוע כי אחיו ר' דוד נסע על הים ונשבר האני' ונמבע ל"ע הוא וכל חנו במצולות ים, התאבל מאד ולא יכול להתנחם יען כי גדל על ברכיו ועוד כי הי' גם תלמידו ועכשיו נשאר בלי מזון ומחיי, והי' נתן חנו בעיני המלך מצרים ויקחהו לו לרופא, ואז נעשה נכבד גדול ודרש טוב לעמו ובמל מהם גיירות קשות, והוא האיר עיני כולם בתורתו וכן שבעה ושלשים שנה החל לחבר ספר הגדול משנה תורה אשר קרא לו היד החזקה ע"ש י"ד הלכיו על כל ההלכות והחקים אשר בפלפול התלמוד בסדר נפלאה בדרך קצרה, והוא בעצמו לא נתכוין אלא לכתוב אלו הדברים למי שהוא כבר בקי בחדרי הגמ' בכדי להוציא ממנו הוראותיו בנקל, ויוסופר כי עשר שנים הי' יושב בחדרו ולא יצא מפתחו עד שסיימו, וכלילה שהשלימה בא לו במראה רבינו מיימון אביו ואדם א' עמו ואמר לו אביו הנה לך זה משה רבינו, ונבהל, א"ל באתי לראות מה שעשית וכשראה אמר יישר כחך, עוד בעת ההוא הרמב"ם

משנה למלך

מורה"ר יהודה רחלניס ז"ל נולד בקטלונ' בשנת ה' אלפים תר"ו לאביו הר"ר שמואל ממספח גולי ספרד, ולמד בישיבת הג' שנה הלי הוקן, וממנהי מטרחני נכד הג' המהר"ם ז"ל ונעזר נכד קטן דרש מעלמו לפני זקני פירי, כן פשרם שנה הי' בשנא' את דודי הגאון ר' אברהם רחלניס הוקן אב"ד קושטא, ולא התמיד לעסק במסחר כי לא רצה לקבל על עצמו שום כבוד רבנות, והי' הללו את דרכו ונעשה גביר פאוס, וכל נחלתו שרים גדולים ונכבדים, ונחברו אותו להיות להם לפלא יועץ והי' הולך בנגד החפלה, רבינו הסוס ומרנו בלגד, ועכ"ז לא הליתם כח שקדוסי הנפלה, כחשיכה כלארה, לאמר פטירת מוחנו ז"ל כשיש רכשוו השחקק במסחר עם שני אחיו ר' חיים ור' אהרן והמנה עמיהם שש יעסקו במסחר ומתן, והוא יקדש את עמו תלמידים הרבה ונכחי לעלמו ישיבה גדולה והי' לומדים לפניו פלוגים הרבה ונכחי כולם ראשי ישיבות או מורי הוראה והי' לו פשר ידוע כחשקה ונפולות ועונה תדולה וכו' והי' ראש ורשון לרבו מורקו וכלי פניו כל חכמי דורו בשלמותיהם ועטרוהו במאור הכבוד המלא הלאה ואמר עליו שהוא הכבוד האחרון שגמ' היהדות נאלצתה הקדש גם במדווי הקדש עליה על כל בני גילו, הוא הי' אבי יתומים ומתוקר רבנו דקדק ועשה חסד לאנשים, וניטל גירות קשה מעמו והי' מספר הודס לפני מלכים ושרים, והי' בוחו בית וועד להשגי' לפני פשוטי העם הי' מקדש שלום לביא בחינה גדולה, בה מימי עולמו השתפסע בדברי הלכה עם הגאון הג' זקן הגשמים השלם ארי שכתובה פי' ועוקר הרים וכו' פתירו דני דילא רבא שמואל הל' והר"ר אפרים עזן בעל מחנה אפרים, בימים ההם פרצה רוח סערה של המשיח שקר על כל פי' ונחמ' חיון ימ"ש והי' לו בנ' מהר"י רחלניס מהרש"ש נלדופס ככל חוקף ועז, את חיבורו משנה למלך אשר עשה על הרמב"ם בהשגת וקפולות קראו ק"י כן הי' בעלמין של מלך, ולא ארכו הימים עד שנפשה מייסוד הפי' וכשנש שנים אחר פטירתו נדפ' כולל פאפארה ביחד עם הרמב"ם, וחיבר עוד ספר פרשה דריס והוא דרשות נדקך הלכה ואגדה, ונפסח לו מחבר דרך משומן על מנן המנהיגה הרמב"ם והממ"ג והשגות על ספר הפתח, ועוד הי' לו כתבים שלא ראה להדפיס מרונ ענותותו והי' אמר מה יען זה נהי' רבנו והי' דרכו בקר להרסם בעצמות ומד' על גליות רק לעלמו ולפשו' אולם תלמידו המיוסר הי' יעקב כולי אסף את כל מה שנמל' וסידרן והדפיסן בלפון נאה ומתוקן יחד עם שאר ספריו, וכן נפשי' וכן נפשי' ימים בלפון של פסח בן פ' שנה בשני תמ"ו:

מגדל עז

הרב ר' שם טוב ו' אברהם בן גאון ספרד, נולד בשני' המ"ו ולמד בריבב הרש"א צנזלונה והי' מגדולי הראשונים מחכמי ספרד בשידור מורמו הי' אומנתו וכדי לכלל ביתו לקח עט סופר בידו וכתב ספר יקר קודש מלייר ומתוקן עשהם יחד עם אחיו הג' ר' יהושע ז"ל את ספרו כתר שם טוב על הרמב"ם פה"מ חיבר עוד בלחי ימיו השלמות בשנת פ"ה בן כ"ט שנים ואז החל בחיבורו הגדול מגדל עז כל הי' המקור להרמב"ם להגן ולהלדיק אותו ובעבור זאת השיגו כי היה גדולים, והי' הראשון שזין מקורותיו של הרמב"ם, בסוף ימיו בנה לפסח וחיבר שם ח"י על הש"ס וע"ד האמת והי' הראש' לנ' פ' קבלה נפאם:

לחם משנה

הגאון ר' אברהם ב"ר משה די נטון ז"ל, נולד בשלונקין בשנת ה'ש"ע ונעת ממלמוד המו' ר' שמואל די מדינא, ההשד"ס ומנירו הג' ר' מרדכי קלני', הי' לומדים ביחד בספר משנה תורה להרמב"ם לקח הרב עז בידו וכל מה שנחחדש לו בפלפול רשם אותה בחיבורו להם משנה ועוד הי' מתקן קי' וסמיות ולפפמים סלקם לגמרי, וכי שקרא ספרו כך להיות דשקיל וטרי על דברי הג' בעל לחם משנה והי' כאשר עמד בהל' פסלה הגיע לידו ספר כספ' משנה שחי' מתן הגי' בלשר אף הוא נתן לו לפרש הלכות הרמב"ם, ועוד ביום ההוא כתב, שמהיום והלאה אכתוב רק הדברי' המחדשים לי, וכ"כ מרוב קניאמו עוד מקורות להלכות הרמב"ם ומלגד זאת חיבר ג"כ משי' וסוגיות השס בנ' לחם רב, ובס' לחם משנה כי עוד פי' על פרקי אבות, ומפ' בשם שמי הלחם, מטט ורשי' הי' ימי שנותיו וכאשר גברו עליו מחלתו ל"ע הוקי' לו את שם חייא לפגולה אף שכבר הי' חולה מתוקן רח"ל עכ"ז לא נח ולא שקט מלחבר פי' וחי' על הש"ס אשר יאל לאור ע"י ר' אברהם עקרא בנ' מהררי נמרים. בשנת שמ"ה פרצה מגפה בעירו, וזריותו כ"כ נחלש פרחה נשמתו ופטר ביום עש"ק ונעשה גם ונקבר בין השמשות:

מוהרי' ב"ר חיים אלפנדי וכתב עליו בספרו מוגל משל, הכנס בקושטא הי' הגאונים ר' שמואל הל' והר"ר אפרים עזן בעל מחנה אפרים, בימים ההם פרצה רוח סערה של המשיח שקר על כל פי' ונחמ' חיון ימ"ש והי' לו בנ' מהר"י רחלניס מהרש"ש נלדופס ככל חוקף ועז, את חיבורו משנה למלך אשר עשה על הרמב"ם בהשגת וקפולות קראו ק"י כן הי' בעלמין של מלך, ולא ארכו הימים עד שנפשה מייסוד הפי' וכשנש שנים אחר פטירתו נדפ' כולל פאפארה ביחד עם הרמב"ם, וחיבר עוד ספר פרשה דריס והוא דרשות נדקך הלכה ואגדה, ונפסח לו מחבר דרך משומן על מנן המנהיגה הרמב"ם והממ"ג והשגות על ספר הפתח, ועוד הי' לו כתבים שלא ראה להדפיס מרונ ענותותו והי' אמר מה יען זה נהי' רבנו והי' דרכו בקר להרסם בעצמות ומד' על גליות רק לעלמו ולפשו' אולם תלמידו המיוסר הי' יעקב כולי אסף את כל מה שנמל' וסידרן והדפיסן בלפון נאה ומתוקן יחד עם שאר ספריו, וכן נפשי' וכן נפשי' ימים בלפון של פסח בן פ' שנה בשני תמ"ו:

הגה' מיימונית

רבינו מאיר ב"ר יקותיאל הכהן, הרמ"ך, מגדולי חכמי אשכנז, והי' תלמוד מובהק של רבינו מאיר ב"ר כרוך המהר"ם בראטנבורג דל יחד עם ניסו הרב בעל המרדכי, ובהיותו כ"כ בקי בתורת הרמב"ם עשה חיבר אשר קראו הגהות מיימוניות וכו' צירף בכל מקום שראה צורך היה את דעותיהם של חכמי צרפת ואשכנז את פסקיהם ואת חשיבותיהם וכו' עשה יחד עם רבינו שמואל בר צדוק התשב"ץ שהי' לו לתלמוד חבר וכשכתב את הגדול המהר"ם דל בפעם הראשונה נתן לו כתר בלכותיו אך לא ארכו לו הימים עד שנהרג עקד"ש בביירות השפלות בשנת ה"א ניה, המש שנים אחר פטירת רבו המהר"ם הי':